

Albanisch

**PRO
SENECTUTE**
GEMEINSAM STÄRKER

Sigurimi i pleqërisë dhe pensioni

Zhvillimi i moshës në Kantonin Thurgau

«Numri i të moshuarve të moshës 65+ vjeç do të dyfishohet deri në vitin 2045.

«Rritja e përpeshtuar e numrit të të moshuarve 80plus.»

«Mesatarisht, popullsia e huaj e Zvicrës është më e re se popullsia e saj amtare. Por tashmë një e pesta e mbi 65-vjeçarëve nuk kanë lindur në Zvicër. » EKM

Fondacioni Pro Senectute (themeluar në vitin 1917)

Për më shumë se 100 vite, Pro Senectute ka qenë e angazhuar ndaj popullsisë së moshuar

Pro Senectute është e specializuara më e madhe si organizatë ne shërbimit për moshën e vjetër në Zvicër ➡ *neutral ndaj ndikime Politike, partijake apo fetare*

Si një qendër e përsosur, fondacioni promovon pavarësinë dhe përgjegjësinë personale të njerëzve të moshuar:

Angazhimi shoqëror

**Aktivitete edukative -
sportive**

**Informacione dhe
këshilla**

Ndihma të përditshme

Këshillim shoqërore/Soziales - Sozialberatung

Këshillim shoqëror falas për njerëzit e moshës AHV dhe kujdestarët e tyre

**Pyetje të
përgjithshme**

Shëndetsi

Financat

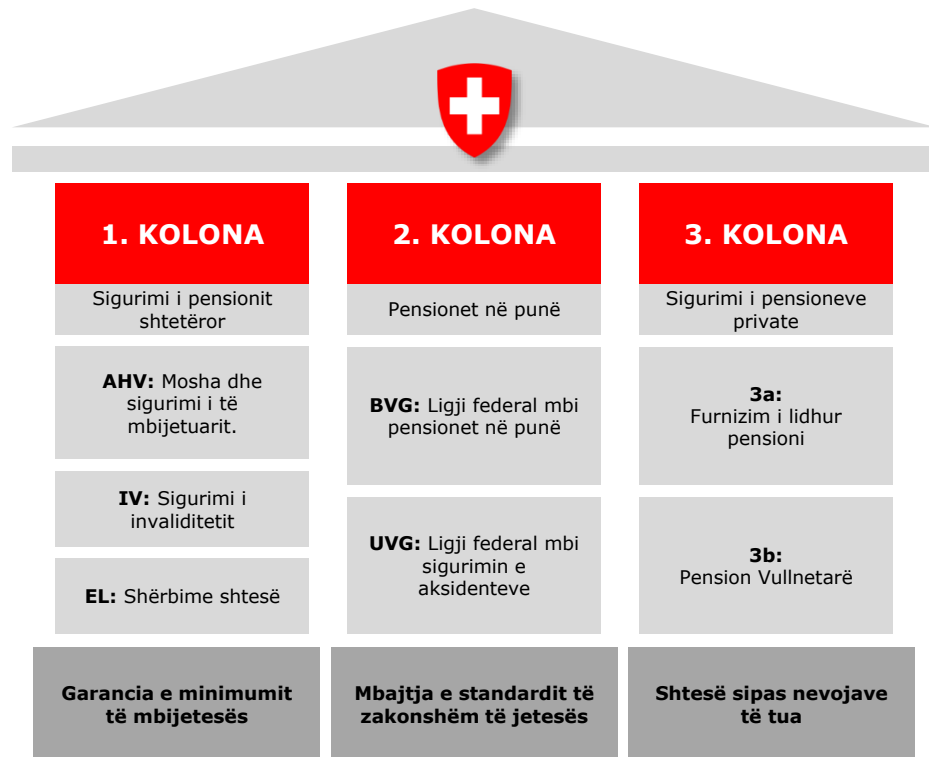
Banimi

E Drejta

Qendra Kompetente

Sistemi i sigurimeve shoqërore në Zvicër

> sigurimet shoqërore nuk përfshijnë ndihmën sociale, të quajtur më parë edhe Kujdesi

Pensionet e pleqërisë dhe të mbijetuarve (AHV)/Alters- und Hinterlassenenvorsorge (AHV)

- Elementët e llogaritjes së pensionit të pleqërisë
 - ✓ Kohëzgjatja e kontributeve
 - ✓ Të ardhurat e fituara
 - ✓ Kreditë e arsimimit dhe të kujdesit
 - ❖ ***një parashikim pensioni ju jep informacione rreth pensioneve të pritshme të AHV***
- E drejta për pension pleqërie ekziston kur moshë normale e pensionit është arritur (nga dita e parë e muajit pas moshës 64/65):
 - Meshkujt – 65 Jahren
 - Femrat – 64 Jahren

Pensionet e pleqërisë dhe të mbijetuarve (AHV)/Alters- und Hinterlassenenvorsorge (AHV)

- Tërheqje e parakohshme / shtyrje (pension fleksibël)
 - ✓ Maksimum 2 vjet tërheqje e parakohshme, zvogëlim prej 6.8% (1 vit) ose 13.6% (2 vjet)
 - Tërheqja e parakohshme për muaj-muaj individualë nuk është e mundur
 - ✓ 5 vjet vonesë, mbingarkesë deri në 31.5%

Normat e pensioneve 2021	Min. CHF / Muaj	Max. CHF / Muaj
Pension pleqërie	1 195.-	2 390.-
Çifte të martuara		3 585.-

Pensionet e pleqërisë dhe të mbijetuarve (AHV)/Alters- und Hinterlassenenvorsorge (AHV)

Të drejtën e pensionit në rast të vdekjes së bashkëshortit:

- **Pensioni i të Vejes** (nëse bashkëshorti ishte edhe pensionist i AHV-së, pensioni i AHV-së ndryshon si më poshtë):

Mbajtja e pensioneve për çiftet e martuara nuk është më e zbatueshme dhe ka edhe një shtesë për të veje prej 20 për qind. Megjithatë, pensioni i ri i AHV duke përfshirë edhe shtesën mund të mos kalojë sasinë maksimale të pensionit të pleqërisë të AHV. Fondi i kompensimit llogarit automatikisht pensionin etë vejes. Nëse është më i lartë, pensioni i të Vejes paguhet me shtesën e një të Veje, në vend të pensionit të pleqërisë.

- **Pensioni i Vejzerit- Vejanit:** Burrat kanë të drejtë vetëm për pensionin e një të vejtë për aq kohë sa kanë fëmijë nën moshën 18 vjeç.

- një person i cili është i varur në mënyrë të përhershme nga ndihma e palëve të treta për aktivitetet e jetës së përditshme (veshje, higjienë personale, ngrënie, etj.) dhe që kërkon kujdes të përhershëm ose monitorim personal mund të pretendojë një HE nga AHV nëse:
 - ❖ Ekziston e drejta për një pension pleqërie ose përfitime suplementare
 - ❖ Banor i përhershëm në Zvicër
 - ❖ Pafuqia e tijë zgjatë të paktën një vit

Kompensimi mujor në rast të pafuqisë është:

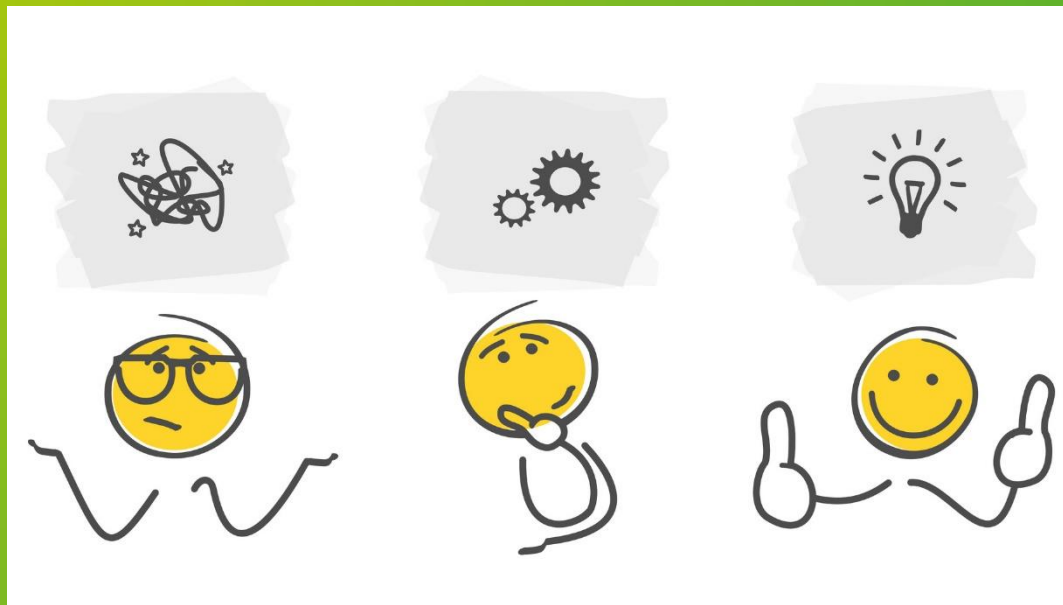
- Shkalla e lehtë CHF 239
- Shkalla e mesme CHF 598
- Shkalla e lartë CHF 956

Ndihmat nga AHV/Hilfsmittel aus der AHV

Ndihmat		Mbulimi i pagesave	Frekuencat
Perikat		max. CHF 1'000.-	1x në Vit
Këpucë ortopedike të bëra me porosi dhe seri		75% nga Nettopreis	Qdo 2 Vite
Epitezë fytyre		75% nga Nettopreis	Qdo 2 Vite
Ndihmë për të folur pas operacioneve të laringut		75% nga Nettopreis	Qdo 5 Vite
Aparate dëgjimi	monaural binaural	CHF 630.- CHF 1'237.50	Qdo 5 Vite
Syze zmadhuese	monokular binokular	CHF 590.- CHF 900.-	Qdo 5 Vite
Zmadhues teleskopësh	monokular binokular	CHF 1'334.- CHF 2'048.-	Qdo 5 Vite
Karroce invalide pa motorrë		CHF 900.-	Qdo 5 Vite

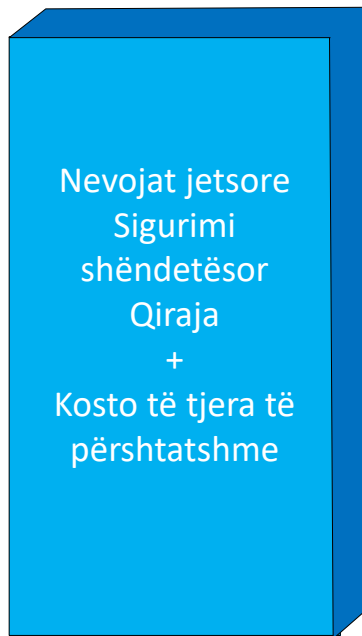
- ✓ (Mosha-) Pensioni
- ✓ Banor dhe jeton në Zvicër
- ✓ E drejta zakonisht është 75% të kostos së ndihmave

Pytje? Fragerunde

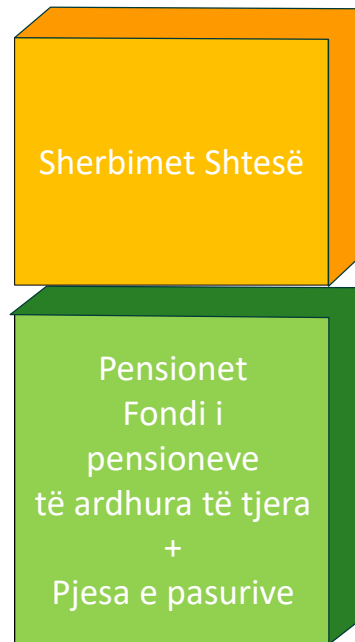

- Kushdo që merr pension pleqërie dhe jeton në rrethana modeste ekonomike ka të drejtë për EL në kushte të caktuara:
 - E drejta për AHV
 - Limiti i aseteve (person i vetëm max. CHF 100,000 / çiftet e martuara max. CHF 200,000)
 - Banimi në Zvicër dhe adresa aktuale
 - Shtetas i Zvicrës ose i një vendi anëtar të BE/EFTA
 - Të huajt me të paktën dhjetë vjet qëndrim/banimi në Zvicër (të pandërprerë)
- Regjistrimi për përfitime suplementare bëhet nëpërmjet degës së AHV-së të komunës së vendbanimit

Kostoja

Të Ardhurat

- Llojet e përfitimeve (nga data e paraqitjes së regjistrimit)
 - ✓ EL Vjetore
 - Pagesa Mujore
 - ✓ Mbulim i shpenzimeve mjekësore
 - Pagesa pas dërgimit të kostove
- EL do të paguhet për 6 muaj nëse ...
 - ✓ Pensioni hyri në fuqi 6 muaj më parë
 - ✓ Një hyrje në shtëpi / spital nuk është më shumë se 6 muaj më parë

- Veçantitë/Veçuritë

- ✓ Marrësit e borxhit EL
- ✓ Te lituar-Përrjashtim nga tarifat e radios dhe TV (SERAFE)
- ✓ Parimi i subsidiaritetit (së pari të gjitha sigurimet e tjera)
- ✓ Mbulimi i shpenzimeve mjekësore është gjithashtu i mundur në qoftë se nuk merr EL vjetor
- ✓ Nuk kan nevoj te deklarohen për Tatim

EL Reformë 2021

- Shtylla e dytë = skema e pensionit në punë (BV):
- Qëllimi është të sigurojë, së bashku me shtyllën e parë, vazhdimin e qëndrimit të zakonshëm ndaj jeteses
- Pensionet profesionale janë të detyrueshme për punonjësit e moshës 25 vjeç e lart:
lidhja e detyrueshme ekziston, me kusht që personi të jetë i punësuar dhe kështu i lajmeruar në AHV dhe të kete një të ardhur vjetore prej të paktën CHF 21,510 (që nga viti 2021)

Referencë: Mosha minimale për pension është 58 vjet (në varësi të dispozitave në rregulloren e fondit të pensionit)

- *rrjedhimisht reduktimin e përfitimit të pensionit*
- Pagesa me shumë të madhe /ose pagesame rate e pensionit është e mundshme
- Fatura e parakohëshme e përfitimeve të fondit të pensionit:
Në raste të posaçme, fondi i pensionit (pasuritë e pensionit) mund të tërhiqet përpara pensionit: marrja e pronës së banimit, marrja e vetë- punësimit ose largimi përfundimtar nga Zvicra

KUJDES: Pasojat e dobive shtesë

Sigurimi i pensioneve private / Private Vorsorge

Shtylla e tretë përfshin dhënien individuale të pensionit vullnetar, një dallim bëhet midis shtyllave 3a dhe 3b në rastin e dhënien e pensionit privat:

Shtylla 3a – e lidhur vetë-furnizim për personat e punëdhensit me punëmarrsin

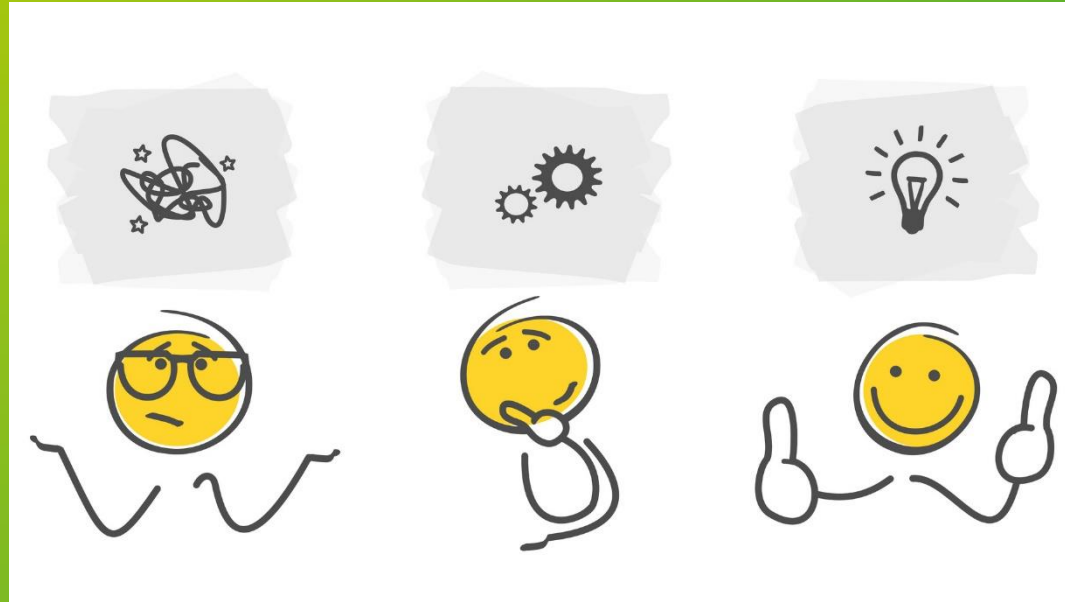
Shtylla 3b – të lirë / të pakufishëm vetë-furnizim për të gjitha

- **Tërheqja (marrja e te hollave) e shtyllës së 3-të**

Një tërheqje e hershme nga shtylla 3a është e mundur vetëm për marrjen dhe krijimin e pronës së banimit të zënë nga pronari, në rast të një largimi përfundimtar nga Zvicra, kur merr vetëpunësimin ose kur kalon nga vetëpunësimi në një aktivitet tjetër të vetëpunësuar.

- Pas daljes në pension, kapitali i grumbulluar i pensionit duhet të jetë tërhequr plotësisht (një tërheqje është e mundur në pesë vitet më të hershme përpara moshës normale të pensionit).
- Kontributet e shtyllës 3b nuk janë subjekt i ndonjë rregulli specifik.

Pytje? Fragerunde

Emigrimi (largimi nga CH)/Auswanderung

- Personat që kanë dhënë kontribute sigurimi në disa vende marrin pensionin nga vendet e interesuara sapo të jetë arritur mosha përkatëse e pensionit të çdo vendi.
- Pensioni i pleqërisë i AHV zvicerane paguhet gjithashtu në qoftë se personi me të drejtë pensioni jeton në një vend të BE/EFTA. E drejta për pension mbetet (pa zvogëlim) – e njëjta vlen edhe për skemën e pensionit në punë
- Në vendet e BE apo EFTA, aplikohen rregullat e vendit përkatës. Vendet individuale reduktojnë përfitimet e tyre kur marrin një pension nga jashtë.

Koordinimi i sistemeve të ndryshme kombëtare të sigurimeve shoqërore

Die Mitgliedstaaten der EU

Belgien (BE)	Griechenland (GR)	Malta (MT)	Slowakei (SK)
Bulgarien (BG)	Irland (IE)	Niederlande (NL)	Slowenien (SI)
Dänemark (DK)	Italien (IT)	Österreich (AT)	Spanien (ES)
Deutschland (DE)	Kroatien (HR)	Polen (PL)	Tschechische Republik (CZ)
Estland (EE)	Lettland (LV)	Portugal (PT)	Ungarn (HU)
Finnland (FI)	Litauen (LT)	Rumänien (RO)	Zypern (CY)
Frankreich (FR)	Luxemburg (LU)	Schweden (SE)	

Die EFTA-Staaten

- ▶ Island (IS)
- ▶ Liechtenstein (LI)
- ▶ Norwegen (NO)
- ▶ Schweiz (CH)

Emigrimi (largimi nga CH)/Auswanderung

- ❖ Personat që nuk janë as shtetas të Zvicrës dhe as të një shteti të BE-së apo EFTA-s nuk janë të prekur nga Marrëveshja për Lëvizjen e Lirë të Personave (AFMP) ose Nga Marrëveshja e EFTA-s. Ato vazhdojnë të jenë subjekt i marrëveshjeve ndërqeveritare të sigurimeve shoqërore me vendet e interesuara.
- ❖ Për informacione të mëtejshme, ju lutem kontaktoni Fondet e Kompensimit

Emigrimi (Largimi) duhet planifikuar me kujdes dhe herët, në mënyrë që të mos lindin surpriza të këqija në fund.

Aktivitetet e kohës së lirë pas daljes në pension

- Sa më shpejt të mendosh se si dëshiron ta modelosh jetën pas daljes në pension, aq më i kujdesshëm mund të fillosh këtë jetë. Kjo përfshin përcaktimin e saktë të nevojave të ardhshme.
- Jeta në punë (mosha fleksibël e daljes në pension)
- Shtëpi-Banes/ Jetesa në pleqëri (format e jetesës / jetesa e pavarur në pleqëri)
- Mirëqenia (dietë e ekuilibruar, shumë ushtrime fizike, kontakte shoqërore)
- Formulimi i jetës (vullnetarisht, edukimi, ushtrimet dhe sporti)
- Jeta shoqërore (aktivitetet e kohës së lirë, ngjarjet, ekskursionet)

Dokumentet e pensionit / vetëvendosje Vorsorgedokumente / Selbstbestimmung

- Udhëzimet e pensionit personal:
 - Direktivë e avancuar
 - Mandati i pensionit
 - *Kontratë martesë/trashëgimie*
 - Testamenti
 - Urdhëzim nËe rastë i vdekjes

Shoqëri – Njohuri dhe angazhim Soziales – Wissen und Engagement

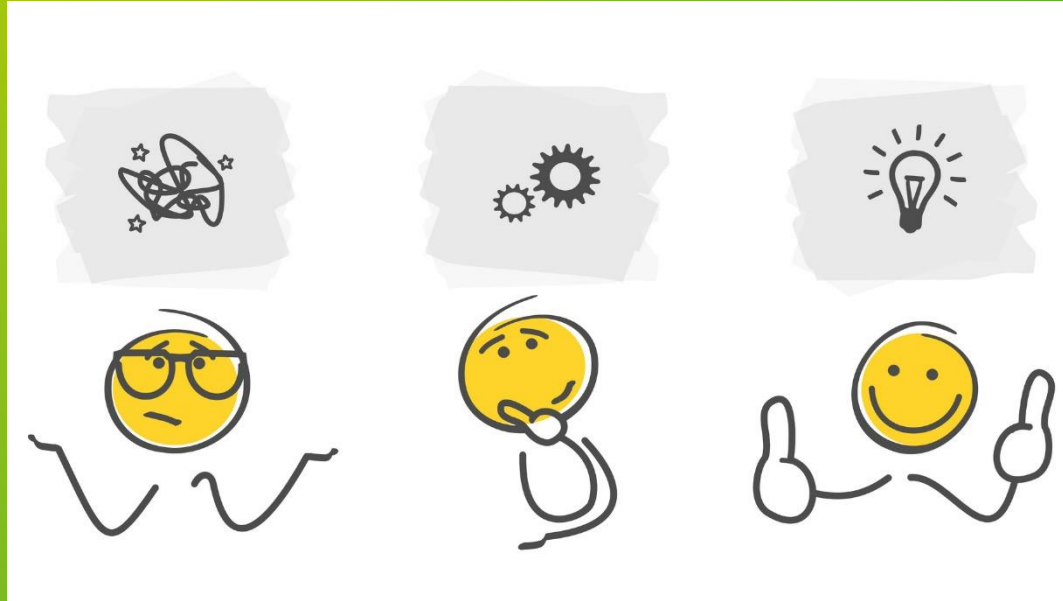
Përmirësimi i cilësisë së jetës së të moshuarve

Projekte dhe leksione

Angazhimi shoqëror i vullnetarëve

Pytje? Fragerunde

Faleminderit për vëmëndjen tuaj.

**Pro Senectute Thurgau
Beratungsstelle Arbon**

**Nicole Beck
Sozialarbeiterin FH**

**Kapellgasse 8
9320 Arbon**

nicole.beck@tg.prosenectute.ch

Tel. 071 440 46 00

